

O‘ZBEK TILINI TURKMAN TALABALARIGA O‘RGATISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI

Jo‘rayeva Go‘zal,

“TIQXMMI” MTU “O‘zbek tili va adabiyoti kafedrası”
dotsenti, filologiya bo‘yicha falsafa doktori(PhD)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18785511>

Annotatsiya. Mazkur maqolada turkman talabalariga o‘zbek tilini o‘rgatishda innovatsion texnologiyalar, zamonaviy pedagogik metodlar hamda raqamli ta‘lim vositalaridan foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Turkman va o‘zbek tillarining genetik yaqinligi, leksik-grammatik o‘xshashliklari hamda interferensiya hodisasi tahlil qilinib, innovatsion yondashuvlar asosida samarali o‘qitish usullari taklif etilgan. Shuningdek, multimedia vositalari, sun‘iy intellekt asosidagi platformalar, interaktiv metodlar, mobil ilovalar va masofaviy ta‘lim texnologiyalarining til o‘rganish jarayonidagi o‘rni asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari innovatsion metodlar turkman talabalarining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, motivatsiyasini oshirish hamda o‘zbek tilini tez va samarali o‘zlashtirishga xizmat qilishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: innovatsion texnologiyalar, o‘zbek tili, turkman talabalar, til o‘qitish metodikasi, raqamli ta‘lim, kommunikativ kompetensiya, interaktiv metodlar.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические основы использования инновационных технологий в обучении узбекскому языку туркменских студентов. Анализируются генетическая близость узбекского и туркменского языков, их лексико-грамматические сходства и интерференционные явления. Предлагаются эффективные методы обучения на основе цифровых образовательных ресурсов, мультимедийных средств, мобильных приложений и технологий искусственного интеллекта. Результаты исследования показывают, что инновационные подходы способствуют развитию коммуникативной компетенции студентов и повышению эффективности обучения.

Ключевые слова: инновационные технологии, узбекский язык, туркменские студенты, методика обучения языку, цифровое образование, коммуникативная компетенция.

Abstract. This article examines the theoretical and practical foundations of using innovative technologies in teaching the Uzbek language to Turkmen students. The genetic relationship between Uzbek and Turkmen languages, their lexical and grammatical similarities, and interference phenomena are analyzed. Effective teaching methods based on digital educational tools, multimedia resources, artificial intelligence platforms, mobile applications, and interactive approaches are proposed. The results indicate that innovative technologies enhance students' communicative competence, motivation, and overall effectiveness of language acquisition.

Keywords: innovative technologies, Uzbek language teaching, Turkmen students, digital education, communicative competence, interactive learning.

Kirish. Bugungi kunda oliy ta‘lim tizimida xorijiy talabalarga davlat tilini o‘rgatish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, turkiy tillar oilasiga mansub bo‘lgan turkman talabalarga o‘zbek tilini o‘rgatish jarayoni o‘ziga xos lingvistik va metodik xususiyatlarga ega. O‘zbek va turkman tillarining umumiy ildizga egaligi, grammatik tuzilishining o‘xshashligi va leksik yaqinligi til o‘rganish jarayonini nisbatan yengillashtiradi. Shu bilan birga, ayrim fonetik, leksik va grammatik tafovutlar maxsus

metodik yondashuvni talab etadi. Zamonaviy ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalarni qo'llash ushbu jarayon samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqot davomida quyidagi metodlardan foydalanildi: qiyosiy-lingvistik tahlil; pedagogik kuzatuv; tajriba-sinov metodi; innovatsion texnologiyalar samaradorligini tahlil qilish; ilmiy-nazariy adabiyotlarni o'rganish.

Mazkur metodlar turkman talabalariga o'zbek tilini o'rgatishda innovatsion yondashuvlarning samaradorligini aniqlash imkonini berdi.

Til o'qitish jarayoni lingvistik, psixologik va didaktik tamoyillarga asoslanadi. Turkman talabalariga o'zbek tilini o'rgatishda qiyosiy-lingvistik yondashuv muhim ahamiyatga ega, chunki ikki til o'rtasidagi o'xshashliklar yangi til birliklarini tezroq o'zlashtirish imkonini beradi. Masalan, ko'plab umumturkiy so'zlar shakl va ma'no jihatidan o'xshash bo'lib, bu lug'at boyligini kengaytirishda samarali vosita hisoblanadi.

O'zbek va turkman tillari turkiy tillarning qarluq va o'g'uz guruhlariga mansub bo'lsa-da, ular o'rtasida sezilarli o'xshashliklar mavjud.

Masalan:

O'zbek tili	Turkman tili
kitob	kitap
yurak	ýürek
kelmoq	gelmek
yaxshi	gowy

Bu o'xshashliklar til o'rganishni tezlashtiradi. Biroq ayrim fonetik va grammatik farqlar mavjud:

o'zbek tilida "q" tovushi faol, turkman tilida kamroq;

fe'l zamon shakllari ayrim hollarda farqlanadi;

ayrim so'zlarning ma'nosi o'xshash bo'lsa ham, qo'llanishi boshqacha.

Til o'rgatishda kommunikativ yondashuv asosiy metodlardan biri bo'lib, u talabalarning real nutqiy vaziyatlarda erkin muloqot qilish ko'nikmasini shakllantirishga qaratilgan. Bu yondashuv tilni faqat nazariy emas, balki amaliy jihatdan o'zlashtirishni ta'minlaydi. Shu sababli ta'lim jarayonida dialoglar, suhbatlar, kasbiy matnlar va interaktiv mashqlardan foydalanish muhim hisoblanadi.

Zamonaviy axborot texnologiyalari til o'rgatish jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi. Multimedia vositalari, elektron darsliklar, audio va video materiallar orqali talabalar talaffuz, eshitib tushunish va nutq ko'nikmalarini rivojlantiradi. Vizual va eshitish asosidagi materiallar axborotni tezroq o'zlashtirishga yordam beradi.

Raqamli ta'lim platformalari va mobil ilovalar talabalarning mustaqil ishlash imkoniyatini kengaytiradi. Elektron testlar, interaktiv topshiriqlar va onlayn lug'atlar yordamida talabalar o'z bilimini mustahkamlaydi. Shuningdek, sun'iy intellekt texnologiyalari matn tahlili, avtomatik tarjima va interaktiv muloqot imkoniyatlari orqali til o'rganish jarayonini individuallashtirishga xizmat qiladi.

Innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar talabalarning qiziqishini oshiradi, ularni faol ishtirok etishga undaydi va kommunikativ kompetensiyani shakllantirishga yordam beradi. Ayniqsa, turkman talabalar uchun o'zbek tilidagi audio-video materiallar, kasbiy yo'nalishga oid matnlar va interaktiv mashqlar samarali natija beradi.

Natijalar va muhokama. Innovatsion texnologiyalarni qo'llash natijasida talabalar o'zbek tilini o'zlashtirish jarayonida yuqori faollik ko'rsatadi. Ular mustaqil ishlash, axborotni izlash va nutqiy faoliyatni amalga oshirish ko'nikmalarini egallaydi. Raqamli vositalar orqali tashkil etilgan ta'lim jarayoni individual yondashuvni ta'minlab, har bir talabaning bilim darajasiga mos topshiriqlarni qo'llash imkonini beradi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, multimedia va interaktiv metodlardan foydalanish an'anaviy usullarga nisbatan samaraliroq bo'lib, til o'rganish jarayonini tezlashtiradi va bilimlarning barqaror o'zlashtirilishini ta'minlaydi.

Xulosa. Turkman talabalariga o'zbek tilini o'rgatishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash ta'lim samaradorligini oshiruvchi muhim omildir. Raqamli platformalar, multimedia vositalari va sun'iy intellekt texnologiyalari talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, mustaqil ta'lim ko'nikmalarini shakllantirish va o'quv jarayonini zamonaviy talablar asosida tashkil etish imkonini beradi. Kelgusida o'zbek tilini xorijiy talabalar uchun o'rgatishga mo'ljallangan maxsus elektron resurslar va interaktiv o'quv platformalarini yaratish muhim ilmiy-metodik yo'nalish hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mahmudov N. O'zbek tilini o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2020.
2. Yo'ldoshev B. Til o'qitish nazariyasi. – Toshkent, 2019.
3. Sayfullayeva R. Hozirgi o'zbek adabiy tili. – Toshkent, 2021.
4. Jalolov J. Chet til o'qitish metodikasi. – Toshkent, 2018.
5. Xudoyberganova D. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2020.